

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра теорії та методики дошкільної освіти

СОЦЬКА О. П.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГО-
ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ»**

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за
спеціальністю 012 «Дошкільна освіта»**

Одеса - 2021

УДК 502.171:330+373.2

С69

Рецензенти:

Березовська Людмила Іванівна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

Онищук Світлана Олександрівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики викладання і змісту освіти Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Бабчук Олена Григорівна - кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

Соцька О. П.

Методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи з вибіркової навчальної дисципліни «Еколого-економічна освіта дітей дошкільного віку для сталого розвитку» : метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 39 с.

Методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи з вибіркової навчальної дисципліни «Еколого-економічна освіта дітей дошкільного віку для сталого розвитку» містять питання практичних занять, самостійної роботи здобувачів. питання для самоперевірки, індивідуальне навчально-дослідне завдання.

УДК 502.171: 330+373.2

©Університет Ушинського, 2022

© О. П. Соцька

ЗМІСТ

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ.....	4
ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	8
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ.....	20
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	23
ГЛОСАРІЙ.....	25
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	27
ДОДАТКИ.....	30

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

«Еколого-економічна освіта дітей дошкільного віку для сталого розвитку» - навчальна дисципліна, яка інтегрує в собі як підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти так й свідомого громадянина на шляху сталого розвитку.

В умовах переходу сучасного суспільства до екопарадигми, що відображає біоцентричні погляди до сталого стилю життя, висуває вимоги до професійної підготовки майбутніх вихователів як фасилітаторів освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку.

Освіта для сталого розвитку спрямовує підготовку майбутніх вихователів до набуття відповідного стилю життя, по-перше, а по-друге, формування відповідних знань та навичок сталої поведінки у системі «соціум – економіка – екологія». При чому кожний з компонентів системи взаємообумовлений станом іншого, коли нераціональне використання природних ресурсів, негативно впливатиме на економічний розвиток та відповідно відображається й на соціальних настроях.

Усвідомлення еколого-педагогічної відповідальності є передумовою щодо забезпечення взаємодії із дітьми дошкільного віку за кардинально новою гуманістичною моделлю емпатичної педагогіки. Створення та функціонування якої обумовлено рівнем професійних знань вікових особливостей дітей дошкільного віку, педагогічного інструментарію мотивації та надихання дітей до еколого-доцільної поведінки, сформованості фахових умінь та навичок супроводу процесу набуття дітьми навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Отже, зміст навчальної дисципліни є інтегративним до дисциплін загально-професійної, професійної та практичної підготовки.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні в майбутніх

вихователів **цінностей** сталого розвитку та еколого-педагогічної компетентності з ефективного формування у дітей дошкільного віку **навичок**, орієнтованих на сталий розвиток, здатних впроваджувати ключові **ідеї** еколого-економічної освіти для сталого розвитку в умовах закладів системи дошкільної освіти і сім'ї.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Досягнення мети навчальної дисципліни передбачає вирішення **завдань**:

1. Ознайомити здобувачів із стратегічними цілями сталого розвитку на усіх рівнях сучасному суспільства та міжнародної екополітики.
2. Донести методологію еколого-економічного підходу до формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток.
3. Спрямувати педагогічні дії майбутніх вихователів у взаємодії з дітьми дошкільного віку відповідно до моделі емпowerмент педагогіки.
4. Озброїти майбутніх вихователів універсальним педагогічним інструментарієм системи еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку.

Очікувані результати навчання дисципліни:

знати:

- стратегічні цілі сталого розвитку спільної діяльності і способів їх досягнення у співпраці та взаємодії;
- способи використання системи знань концепції сталого розвитку у процесі формування в дітей дошкільного віку відповідних навичок;
- психолого-педагогічні закономірності виховання в дітей дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм, правил поведінки та сталого стилю життя;
- природу і психологічні закономірності формування в дітей дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі та довкіллі;

- психологічні закономірності розвитку перцептивних, мнемічних процесів, екологічного мислення та екологічної свідомості в дітей дошкільного віку;

вміти:

- визначати й розподіляти функції і завдання у спільній роботі відповідно до цінностей сталого розвитку за певним алгоритмом, коригувати їх виконання за вимогами;

- розв'язувати складні непередбачувані задачі і проблеми у професійній діяльності, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів до формування у дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток;

- застосовувати різноманітні форми і методи формування й розвитку в дітей дошкільного віку базових якостей особистості; використовувати методики стимулювання їх розвитку і підтримки на засадах емпайермент педагогіки;

- застосовувати методики навчання, педагогічного супроводу і підтримки в дітей дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил сталої поведінки; виявляти й оцінювати їх ефективність;

- застосовувати методики навчання, педагогічного супроводу та підтримки формування в дітей дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі та довкіллі; здатність виявляти й оцінювати їх ефективність;

- застосовувати методики педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей дошкільного віку екологічного мислення та екологічної свідомості; виявляти й оцінювати їх ефективність;

- застосування методик організації, педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей дошкільного віку різних видів дитячої діяльності на основі принципів емпайермент педагогіки, здатність виявляти й оцінювати їх ефективність;

демонструвати здатність та готовність до:

- транслювання цінностей освіти для сталого розвитку;
- еколого-доцільної поведінки;
- педагогічної фасилітації формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Основними **формами** організації вивчення дисципліни є лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота студентів, індивідуальна робота викладача зі студентами (консультації, надання науково-методичної допомоги при виконанні завдань самостійної роботи та індивідуальні дослідно-навчальне завдання, перевірка виконання самостійної роботи).

Методи навчання: лекції із застосуванням презентацій, лекції-діалоги, тренінги з тем «Формування екологічної свідомості в майбутніх вихователів», «Завдання і зміст Базового компонента дошкільної освіти з формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток», дебати, вправи СЕЕН, відеоматеріали, полілог, синквейн (сенкан).

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Поняття про основні засади еколого-економічної освіти для сталого розвитку.

Дискусія «Становлення і розвиток концепції освіти для сталого розвитку»

Питання до обговорення теми

1. Протиріччя поняття «сталий розвиток».
2. Історія становлення Концепції сталого розвитку.
3. Яке значення освіти у сталому розвитку.
4. Що таке «емпауермент».
5. Якою є педагогічна модель освіти для сталого розвитку.

Завдання до практичної роботи:

1. Визначити протиріччя формулювання поняття «сталий розвиток» за результатами опрацювання навчально-методичного посібника п. 1.3. [допоміжна література № 8, С. 13-20].
2. Оформлення хронології становлення концепції сталого розвитку у формі таблиці за результатами опрацювання відеоматеріалу: [Марафон] Сталий розвиток від освіти до світу. День 1. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=cpWJZ4VIKRc&t=4365s>   Ганна Мелевич (з 11 хв. до 20 хв.).

Наприклад,

№з/п	Рік	Автор(и)/організація	Назва документа	Основна теза документа
1.	1972 р.	Римський клуб	«Межі зростання»	Вперше зазначено зв'язок екології з економікою

3. За результатами опрацювання різних джерел, ресурсів та літератури підготуйте *есе* з теми «Яке значення освіти для сталого розвитку».
4. Наведіть приклади 3 – 5 педагогічних ситуацій на прикладі моделі емпайермент педагогіки у процесі різних видів діяльності дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.

Тема 2. Теоретичні й методичні засади еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку.

Питання до обговорення теми

1. Якими є мета, завдання і структура еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку.
2. Що таке аудит.
3. Які дії мають опанувати діти дошкільного віку протягом набуття еколого-економічної освіти для сталого розвитку.
4. Якою є позиція і роль вихователя в освітньому процесі для сталого розвитку.
5. Як фіксувати та унаочнювати освітні результати.

Завдання до практичної роботи:

1. Опрацювання теми за навчально-методичним посібником:

[основна література № 3, С. 16 -22].

2. За результатами опрацювання матеріалів навчально-методичного посібника з теми заняття, скласти *словничок ключових категорій, термінів, понять та підготуватися до диктанту.*
3. Опрацювання змісту Державного стандарту дошкільної освіти (БКДО, 2021 р.) щодо формування в дітей навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Оформити у вигляді таблиці:

Назва освітнього напрямку	Показники сформованості навичок, орієнтованих на СР	Показники емоційно-ціннісного ставлення у контексті СР	Показники сформованості знань у контексті СР	Показники сформованості навичок у контексті СР	Зміст участі батьків
<i>Наприклад, «Дитина в природному довкіллі»</i>	<i>- сформованість початкових уявлень про сталі дії....</i>				

4. За результатами опрацювання чинної парціальної програми *Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку* (Н. Гавриш, О. Пометун), 2019, С. 6 – 17 оформити перелік дій, які діти опановують у процесі набуття еколого-економічної освіти для сталого розвитку у вигляді таблиці за такою формою:

Вік дітей	Тема	Підтема	Дії, які опановують діти
<i>Молодший дошкільний вік</i>	<i>Наприклад, Здоров'я природи</i>	<i>Мої подарунки</i>	<i>1. Зберігаю подарунки природи (2 тижні). 2. ....</i>

5. За результатами опрацювання навчального матеріалу, *описати дії педагога у процесі проведення аудиту (вступного і підсумкового) за вказаними темами (див. Завдання 4).*

Тема 3. Завдання і зміст Базового компонента дошкільної освіти з формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Тренінг «Формування у дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток за Базовим компонентом дошкільної освіти».

Зміст тренінгу:

1. Вправа «Самопрезентація» - кожна учасниця має назвати: своє прізвище, ім'я, по-батькові; свої позитивні якості, що починаються з літер ініціалів власного імені.
2. Вправа «Зоряне небо очікувань» - записати/зачитати власні очікування від тренінгу у формі «Я очікую...».
3. Вправа СЕЕН на вдумливість.
4. Вправи на засвоєння змісту тренінгу (отримай свою картку, «Що я почула?»).

Інструкція до вправи:

1. Після отримання картки із теоретичним матеріалом потрібно **ознайомитися з інформацією**, що міститься в ній.
  2. Опрацьовуючи текст, необхідно **виписати** основні положення.
  3. Підготуйтеся до **передачі** (у доступній формі) даної інформації іншим учасникам.
  4. Ваше завдання полягає в тому, щоб не лише поділитися своєю інформацією з іншими, а й самій **отримати** певну інформацію від них.
  5. Уважно сприймайте інформацію від інших, намагайтеся запам'ятати **ключові положення**, на яких наголошують Ваші одногрупниці.
5. Вправа «Методична дошка».

Опис вправи:

- учасникам пропонують картки із завданнями;
- завдання виконуються в підгрупах;
- завдання оформлюють на папері;
- після закінчення визначеного часу один із учасників презентує виконання завдання.

6. Вправа «Сонцеколо» - Створення моделі формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Опис вправи:

Запишіть на промінцях сонця зміст формування у дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

7. Підбиття підсумків.

Тема 4.

Дебати (див. Додаток «Чек-лист»).

Завдання до практичної роботи:

1. За результатами опрацювання статті (див. Допоміжна література № 14) продовжити складання *словничка ключових категорій, термінів, понять* теми практичного заняття. *Підготуйтеся до термінологічного диктанту – «струмок думок».*
2. Проведення *порівняльного аналізу* змісту комплексних програм: Освітня програма для дітей від двох до семи років «Дитина» (2020), «Українське дошкілля» (2017), «Впевнений старт» (2017/2019/2020), «Я у Світі» (2019), «Соняшник» (2017), «Стежина» (2020) (за підгрупами) щодо відповідності **вимогам** Базового компонента дошкільної освіти (2021) з навичок орієнтованих на сталий розвиток дітей дошкільного віку (6(7) років) за схемою:

№ з/п	Вихідні дані програми (назва, рік видання, сторінки)	Вікова група	Назва розділів/ освітніх ліній, що висвітлюють завдання еколого-економічної освіти	Освітні завдання фізичного вихованих за змістом програми	Зміст педагогічної роботи за програмою	Показники компетентності дитини

1.	«Я у Світі» 2019 р. С. 282-291	Старший дошкільний	Дитина у природному довкіллі	Виховні: 1. Формувати вміння економно використовувати воду.....	Життєдіяльність людей:	Уміння: може нагадати іншим про важливість екологічної культури.....
2.	.....					

3. Підготовка доповіді за результатами вивчення та порівняння змісту чинних програм навчання та розвитку дітей дошкільного віку (обґрунтування особистої позиції).
4. Дібрати конспект інтегрованого заняття з еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку (вікова група за вибором студента) та провести порівняльний аналіз із конспектом інтегрованого заняття з навчально-методичних посібників (див. Основна література № 3, С. 32-110; № 4, С. 28-87; № 5).

Результати проведено порівняльного аналізу оформити у таблиці за прикладом:

№ з/п	Схожі ознаки	Відмінні ознаки	Ознаки інноваційності/ протиріччя
1.	За структурою...		
2.	За використаними методами...		
3.	...прийомами ...		
4.	Види діяльності...		
5.	Дії до яких залучають дітей...		
6.	Мотивація...		
7.	Моделі поведінки, що формуються під час заняття.....		

Загальний висновок,....

Тема 5. Витоки становлення і розвитку еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку.

Семінар.

Питання до обговорення:

1. Етапи становлення і розвитку еколого-економічної освіти як системи.
2. Еколого-економічний підхід до виховання особистості дитини дошкільного віку в історії західної прогресивної педагогіки.
3. Діячі народної освіти України про роль освіти для сталого розвитку.
4. Використання педагогічних технологій еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку у сучасній практиці закладів дошкільної освіти.

Словник до теми: екологічна економіка, педагогічна технологія, інноваційність.

Завдання до практичної роботи:

1. На основі аналізу першоджерел (письмово) підготуйтеся до полілогу з теми: «Наукові передумови становлення і розвитку еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку».
2. Опрацювання авторської педагогічної технології еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку.

Оформлення опрацьованого матеріалу у вигляді таблиці:

Назва педагогічної технології / автор(и)	Інноваційність технології	Засоби	Форми	Методи / методичні прийоми

Тема 6.

Тренінг «Активна громада».

План тренінгу.

1. Вправа «Глобальні та локальні проблеми».
2. Змагання команд «Глобальний спам» - визначити зв'язки між глобальними проблемами (ГП) та локальними проблемами (ЛП). Перемога за командою, яка виявили та обґрунтувала найбільше зв'язків між ГП та ЛП.
3. Вправа «Сталий розвиток» - визначити що сприяє, а що заважає сталому розвитку.
4. Вправа «Дерево проблем» - обрати одну із визначених раніше ЛП та прописати причини її виникнення та існування.
5. Розробка Командного проєкту за напрямом «Освіта»/»Культура»/«Екологія» (за вибором здобувачів) за відповідною структурою: назва проєкту, виконавці, мета, загальна інформація про проєкт, результати проєкту, соціально-педагогічний та інституційний вплив.

Тема 7. Методика формування у дітей дошкільного віку первинних навичок сортування сміття.

Дискусія.

Питання до обговорення:

1. Економічний підхід до виховання у дітей дошкільного віку культури сортування сміття та поводження з відходами.
2. Програмне забезпечення формування у дітей дошкільного віку первинних навичок сортування сміття.
3. Методичний інструментарій виховання формування у дітей дошкільного віку первинних навичок сортування сміття та поводження з відходами.
4. Взаємодія закладу дошкільної освіти і родинами вихованців.

Ключові слова: навички сортування сміття, сміття, вторинна сировина, ресайклінг, роздільне збирання побутових відходів, утилізація, органічне сміття, неорганічне сміття та ін.

Завдання практичної роботи:

1. З метою підготовки до практичного заняття, заповніть Чек-лист «Розберімося зі сміттям!» (див. Додаток Г).
2. За результатами опрацювання теми, продовжити складання словничка ключових категорій, термінів, понять дисципліни за темою практичного заняття. *Підготуйтеся до термінологічного диктанту – «струмок думок».*
3. До екологічної казки за мотивами народної казки «Ріпка» визначте запитання до обговорення з дітьми:

«Був собі дід Андрушка, а в нього баба Марушка, а в баби донечка Мінка, а в дочки собачка Хвінка, а в собачки товаришка – киця Варварка, а в киці вихованка – мишка Сіроманка.

Одного разу пішов дід до городу, посадив ріпку і став чекати, коли вона виросте. Щодня дід бігав на город дивитися, чи не виросла ріпка. А ріпка не росте й не росте – на грядці лише одне сміття: пакети, пластикові пляшки, бите скло, консервні бляшанки, папір.... Де ж тут ріпці рости, немає їй місця серед сміття? Почав дід збирати це сміття. Пропрацював увесь день, від утоми сів він на пень.

Покликав дід на допомогу бабу Марушку: «Ходи, бабуся, не лежи, мені сміття з грядки прибрати допоможи». Пішли вони на город сміття збирати. Дід збирає склянки, баба – консервні бляшанки. Гуртом вони працювали, а сміття не все зібрали.

Кличе баба дочку Мінку: «Ходи, доню, не лежи, нам сміття з грядки прибрати допоможи». Пішли вони на город сміття збирати. Дід збирає склянки, баба – консервні бляшанки, дочка – пластикові пляшки. Гуртом вони працювали, а сміття не все зібрали.

Кличе дочка собачку Хвінку: «Ходи, Хвіночко, не лежи, нам сміття з грядки прибрати допоможи». Пішли вони на город сміття збирати. Дід збирає склянки, баба – консервні бляшанки, дочка – пластикові пляшки, а собачка - пакети. Гуртом вони працювали, а сміття не все зібрали.

Кличе собачка кицю Варварку: «Ходи, Варварко, не лежи, нам сміття з грядки прибрати допоможи». Пішли вони на город сміття збирати. Дід збирає склянки, баба – консервні бляшанки, дочка – пластикові пляшки, собачка – пакети, а кицька – паперові газети. Гуртом вони працювали, а сміття не все зібрали.

Кличе киця мишку Сіроманку: «Ходи, Сіроманочко, не лежи, нам сміття з грядки прибрати допоможи». Пішли вони на город сміття збирати. Дід збирає склянки, баба – консервні бляшанки, дочка – пластикові пляшки, собачка – пакети, кицька – паперові газети, мишка Сіроманка всім допомагає і пісеньку веселу співає.

Гуртом увесь день працювали і сміття усе зібрали. І виросла на грядці ріпка, і стала така, як дідова голова. Пішли всі на город: дід, баба, дочка, собачка, киця і мишка. Узяв дід ріпку за чуба, баба діда за сорочку, дочка бабу за торочку, собачка дочку за спідничку, киця собачку за хвостик, мишка кицю за лапку – як потягли ріпку, так і витягли» (О. О. Горбенко, вихователька Херсонського ясел-садка №60)

4. Відповідно до мети розробіть хід дидактичної гри та доберіть обладнання.

Дидактична гра «Так чи ні?»

Мета: закріпити знання дітей про сортування сміття; розвивати наочно-образне мислення, передумови логічного мислення, довготривалу пам'ять, зорову та слухову увагу, здатність зосереджувати увагу; виховувати екологічну свідомість дітей, бережливе ставлення до природи.

Хід гри...

5. Відповідно до змісту ходу рухливої гри визначте її мету та правила гри.

Хід гри

Діти стають пара, хто з ким хоче. На умовний сигнал педагога (удар у бубон/свисток) діти розходяться або розбігаються по залі/майданчику. За другим сигналом – два удари в бубон – діти беруть предмет (сміття) та кидають його до «контейнеру» відповідного кольору (у синій – вироби з паперу, у

жовтий – із пластику, до зеленого – зі скла, у червоний – консервні бляшанки). Потім на умовний сигнал (удар у бубон/свисток) знову розбігаються врозтіч. На другий сигнал – два удари у бубон – знову підіймають предмет та кидають його у відповідний «контейнер». Тому, хто довше шукає відповідний «контейнер», діти проговорюють: «Олю, Олю (називають ім'я дитини), поспішай, швидше контейнер відшукай». Гра повторюється.

6. Розробіть анкету для батьків з метою з'ясування стану проблеми формування у дітей дошкільного віку первинних навичок сортування сміття та поводження з відходами в умовах сімейного виховання (не менше 12 запитань).

Тема 8. Організація та планування волонтерської діяльності у закладах дошкільної освіти.

Круглий стіл.

Питання до обговорення теми:

1. Основні поняття організації волонтерської діяльності у закладах дошкільної освіти.
2. Мета, зміст і форми організації волонтерської діяльності у закладах дошкільної освіти.
3. Планування соціальних акцій у закладах дошкільної освіти.

Завдання практичної роботи:

1. Опрацювання різних літературних джерел та поповнення *словничка* з дисципліни такими поняттями з теми. *Наприклад*: «громадське виховання», «громадянськість», «волонтер», «відповідальність», «толерантність».
2. Підготувати доповідь з теми: «Організація волонтерської діяльності за соціальним/екологічним/економічним блоком міста та Одеської області» (*блок за вибором студента*).
3. **Груповий проєкт.**

Розробити проєкт волонтерської діяльності у закладах дошкільної освіти (за соціальним/економічним/екологічним блоком) за схемою:

1. НАЗВА ПРОЄКТУ.
2. МЕТА ПРОЄКТУ.
3. ЗАВДАННЯ.
4. АКТУАЛЬНІСТЬ.
5. ОЧІКУВАННІ РЕЗУЛЬТАТИ.
6. ІНФОШОК.
7. АКЦІЯ (див. Додаток) – назва, мета, завдання, актуальність, стислий опис.
ПЛАН ЗАХОДІВ АКЦІЇ– захід, учасники, час проведення.
8. КВЕСТ (сценарій) – назва, зупинка 1, 2, 3....; очікуванні результати.
9. СВЯТО (назва, ролі, матеріали (музичний, літературний тощо), сценарій).

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Дидактичне портфоліо

Чек-лист наповнення дидактичного портфоліо

з навчальної дисципліни «Еколого-економічна освіта дітей дошкільного віку
для сталого розвитку»

1. Самопрезентація «Я і Екологія».
2. Опитувальник «Мій стиль Життя» (1 та 2 варіанти).
3. Екологічний словник.
4. Хронологія становлення і розвитку концепції сталого розвитку (таблиця).
5. *Ессе* з теми «Яке значення освіти для сталого розвитку».
6. *Педагогічні ситуації* за моделлю емпайермент педагогіки у процесі різних видів діяльності дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.
7. Перелік *дій*, які діти опановують у процесі набуття еколого-економічної освіти для сталого розвитку (таблиця).
8. *Доповідь* за результатами вивчення та порівняння змісту чинних програм навчання та розвитку дітей дошкільного віку (обґрунтування особистої позиції).
9. Порівняльний аналіз конспектів інтегрованих занять з еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку (*таблиця*).
10. *Доповідь* до полілогу з теми: «Наукові передумови становлення і розвитку еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку».
11. *Панорама творчих знахідок*.

Презентація PowerPoint досвіду освітньо-виховної роботи вихователів з впровадження педагогічної спадщини (В. О. Сухомлинського / К. Д. Ушинського та ін.) щодо витоків еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку:

12. Аналіз авторської педагогічної технології еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку (таблиця).

13. Волонтерський проєкт за соціальним/екологічним/економічним блоком.

14. Заповнений чек-лист «Розберімося зі сміттям».

15. Перелік корисних екозвичок у дітей дошкільного віку:

Опрацювання змісту чинних комплексних та парціальних програм щодо формування первинних навичок сортування сміття та поводження з відходами у дітей різних вікових груп за схемою:

№ з/п	Вихідні дані програми (назва, рік видання, сторінки)	Вікова група	Назва освітніх ліній, що висвітлюють завдання еколого-економічної освіти	Освітні завдання за змістом програми	Зміст педагогічної роботи за програмою	Показники компетентності дитини
1.	«Впевнений старт» 2018 р. С. 13	Старший дошкільний вік	Пізнавально-дослідницька діяльність. Напрямок: У Світа природи.	Формувати мотивацію до сталого розвитку (економно та раціонально використовувати природні ресурси...		Емоційно-ціннісне ставлення: мотивований на цінності сталого розвитку...
2.	«Стежина», 2014 р. С. 96, 193-194.		Практично-пізнавальна діяльність. Праця в природі.		Учиться виконувати різні доручення партнерів у процесі чергування,	Соціальна зрілість. Здатність виявляти почуття відповідальності.

					<p><i>що пов'язані з доглядом за тваринами і рослинами: ....приготувати для корму трав'янист і рослини, залишки хліба, зерно.</i></p>	<p><i>Розумова зрілість. Наявність елементарних знань про природу.</i></p>
--	--	--	--	--	---	--

За результатами опрацювання змісту чинних комплексних та парціальних програм, складання *«Перелік корисних екозвичок у дітей дошкільного віку»*.

- 16.Картотека №1. *Екологічні казки* з ЕЕО із запитаннями до обговорення з дітьми (конспекти).
- 17.Картотека №2. *Дидактичні ігри* з ЕЕО (конспекти: назва, мета, обладнання, хід гри).
- 18.Картотека №3. *Рухливі ігри* з ЕЕО (конспект: назва, мета, обладнання, хід гри).
- 19.*Анкета* для батьків (від 12 запитань).
- 20.*Підсумкова робота*.
- 21.Сертифікат/Посвідка участі у Всеукраїнському освітньому онлайн-марафоні на тему «Сталий розвиток: від освіти до світу».
- 22.Екологічний *кодекс* мешканців планети Земля.
- 23.Анкета-відгук про дисципліну.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Контрольні питання з дисципліни:

1. Поняття «сталий розвиток».
2. Значення освіти у сталому розвитку.
3. Поняття «емпауермент».
4. Педагогічна модель освіти для сталого розвитку.
5. Мета та завдання еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку.
6. Методика проведення аудиту в процесі інтегрованих занять з еколого-економічної освіти дітей різних вікових груп для сталого розвитку.
7. Дії для сталого розвитку мають опанувати діти різних вікових груп.
8. Позиція і роль вихователя в освітньому процесі для сталого розвитку.
9. Фіксування та унаочнення освітніх результатів навчально-пізнавального процесу орієнтованого на сталий розвиток.
10. Теми й дії орієнтовані на сталий розвиток відповідно до чинної парціальної програми «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку».
11. Методика використання стартових текстів за технологією «Дошкільнятам - освіти для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).
12. Врахування вікових особливостей дітей під час організації роботи з еколого-економічної освіти для сталого розвитку (темп, взаємодія і спілкування, способи організації дітей).
13. Методи роботи з дітьми за технологією «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).
14. Методика організації тематичного дня за технологією «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).
15. Структура і методика ранкових заходів тематичного дня за технологією «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).

16. Структура і методика спеціально організованого тематичного заняття за технологією «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).
17. Методика відпрацювання дій за технологією Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).
18. Методика організації повторення дій протягом наступних, після тематичного, днів за технологією «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).
19. Тематичний цикл в загальній системі освітньої роботи за технологією «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун).
20. Етапи становлення і розвитку еколого-економічної освіти як системи.
21. Еколого-економічний підхід до виховання особистості дитини дошкільного віку в історії західної прогресивної педагогіки.
22. Діячі народної освіти України про роль освіти для сталого розвитку.
23. Використання педагогічних технологій еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку для сталого розвитку у сучасній практиці закладів дошкільної освіти.
24. Економічний підхід до виховання у дітей дошкільного віку культури сортування сміття та поводження з відходами.
25. Програмне забезпечення формування у дітей дошкільного віку первинних навичок сортування сміття.
26. Методичний інструментарій виховання формування у дітей дошкільного віку первинних навичок сортування сміття та поводження з відходами.
27. Взаємодія закладу дошкільної освіти і родинами вихованців.
28. Основні поняття організації волонтерської діяльності у закладах дошкільної освіти.
29. Мета, зміст і форми організації волонтерської діяльності у закладах дошкільної освіти.
30. Планування соціальних акцій у закладах дошкільної освіти.

ГЛОСАРІЙ

Аудит – своєрідне самодослідження особистої території дитини та її родини, здійснюване через аналіз власного стилю поведінки і набутого досвіду за допомогою запитань.

Відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворились у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їхнього утворення чи виявлення і від яких їхній власник позбувається, має намір або повинен позбутися через утилізацію чи видалення їх.

Волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги (ст. 1. Р. І. Загальні положення. Закон України «Про волонтерську діяльність»).

Дії для сталого розвитку – дії, виконання яких сприяє розвитку в дітей ставлення до проблем сталого розвитку як до особистісно важливих, пов'язаних із власною системою цінностей та формує здатність і бажання діяти у цьому напрямі.

Екологічна економіка – галузь знань, що вивчає взаємозв'язки між природними та економічними системами (Мельник Л. Г., 2006)

Екологічно мотивована поведінка визначається як система дій і вчинків людини, яка зумовлюється усвідомленням моральних норм поведінки в природному довкіллі; ціннісним ставленням до природи; пізнавальними, естетичними потребами у сфері природи; самоконтролем та адекватною самооцінкою.

Економічна освіта – це формування у дітей елементарних економічних уявлень, знань, умінь, і навичок щодо процесів вироблення, розподілу, обміну і споживання предметів довкілля, необхідних для участі особистості в усіх видах діяльності.

Інноваційність – це якісне поняття з позиції економічної теорії, що підкреслює наявність нового явища, продукції, технології тощо, які дають можливість збільшити ефективність (Д.І. Скворцов, 2013).

Педагогічна технологія – сукупність психолого-педагогічних підходів, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу (Г.В. Беленька).

Сталий розвиток – розвиток при якому зростання не перевищує несучої здатності навколишнього середовища (*Г. Е. Делай*).

Тематичний день – форма реалізації освіти для сталого розвитку, перший з двотижневого проживання дітьми підтеми, мета якого полягає у формуванні у дітей розуміння необхідності постійного виконання певних дій і розвитку первинних навичок їх виконання. Передбачає структурні компоненти, кожний із яких виконує свою функцію (ранкові заходи, інтегроване заняття, первинне закріплення дії на прогулянці та заходах другої половини дня).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Виховання культури сортування сміття та поводження з відходами : молодший дошкільний вік / за заг. ред. Н. М. Шаповал. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 152 с.
2. Виховання культури сортування сміття та поводження з відходами : організаційно-методичне забезпечення / за заг. ред. Н. М. Шаповал. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 144 с.
3. Гавриш Н., Саприкіна О., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку : навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів. / за заг. ред. О. Пометун. Дніпропетровськ : «ЛПРА», 2014. 120 с.
4. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам про сталий розвиток : Маленькі люди великого світу : навч.-метод. посіб. для вихователів дітей молодшого дошкільного віку / заг. ред. О. Пометун. Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання». Київ, 2016. 96 с.
5. Гавриш Н. В., Пометун О. І. Дошкільнятам про сталий розвиток. Діємо разом : навчально-методичний посібник для вихователів дітей 5-ого року життя. Вчителі за демократію та партнерство, 2017. 128 с.

Допоміжна

1. Анімація глобальні цілі : UNICEF Ukraine. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=dKdOh8O8RCg>
2. Безсонова О. Мотивація до дії як основа формування сталого способу життя. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. №7. 2019, С. 35-38.
3. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник для ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2008. 408 с.

4. Дубовик О. С., Вовк С. В. Зміст позитивних мотивів ставлення до природи та способи їх формування. Проблеми створення єдиної системи екологічної освіти та виховання в Україні. Харків, 1994. С. 116–118.
5. Пометун О. Комплектуємо методичний кабінет. Шпаргалка. життя. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. №7. 2019, С. 39-.
6. Пометун О. Освіта для сталого розвитку: поради педагогам. Памятка. життя. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. №7. 2019. С. 44.
7. Модель світу без відходів від Соса-Сола: екошпаргалка для дорослих і дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. №7. 2019. С. 45-47.
8. Завгородня Т., Личана О., Холод Н. Тематичний проєкт «Вода! Водиця!», або Як навчити старших дошкільників берегти воду. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. №7. 2019. С. 48-54.
9. Як зберегти воду. Побутові хитрощі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. №7. 2019. С. 54
10. Лохвицька Л. Правову культуру – старшим дошкільнятам. *Дошкільне виховання*. 2006, № 6.
11. Лохвицька Л., Макаренко С. Діти народжуються для щастя. *Палітра педагога*. 2006, №2.
12. [Марафон] Сталий розвиток від освіти до світу. День 1 : Всеосвіта. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=cpWJZ4VIKRc&t=4365s>
13. Прилипко В. А., Боголюбов В. М., Піскунова Л. Е. Стратегія сталого розвитку природи та суспільства : навч.-мето.посб. Київ. 2008. 118 с.
14. Соцька О. П., Шельменко Г. С. Морально-етичне виховання дітей старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з природою. *Наука і освіта: науково-практичний журнал ПНПУ імені К.Д.Ушинського*. 2015. №6, С. 115-119. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5556
15. Стратегія сталого розвитку природи та суспільства : навч.-метод. посіб. Київ. Видавничий центр НАУ. 2008. 118 с.
16. Цілі сталого розвитку : вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D1%96%D0%BB%D1%96_%D1%

[81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83](#)

Законодавчі та нормативні документи

1. Базовий компонент дошкільної освіти : Державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Закон України «Про волонтерську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>)
3. Програми розвитку дітей : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
4. Проєкт Закону Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року : офіц. веб-портал Верховна Рада України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету Ушинського. URL : <https://unilib.library.pdpu.edu.ua/>
2. Всеосвіта Національна освітня платформа. URL : <https://vseosvita.ua/>
3. Міністерство освіти і науки України : офіційний сайт. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/doshkilna-osvita>
4. Офіційний веб-портал Верховна Рада України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508

ДОДАТКИ

Додаток А

Самопрезентація «Я і екологія»

1. «Дозвольте представитись» - коротка інформація про себе: Ім'я, Прізвище, вік, дата народження, місто.
  2. «Моє природне оточення».
  3. «Мої екологічні захоплення» - розповідь, наприклад, про улюбленні... із супроводження фото / відеоколажу.
  4. Екологічні традиції.
  5. Інтерв'ю – підготуватись відповідати на можливі запитання одногрупниць про улюблену рослину або тваринку тощо.
  6. «Я вас запрошую» - підготувати сюрприз для одногрупниць.
- .

ОПИТУВАЛЬНИК «МІЙ СТИЛЬ ЖИТТЯ»

(Н. Гавриш, О. Пометун)

Твердження	Ніколи	Іноді	часто	майже завжди	завжди	Так	Ні
СМІТТЯ							
Що я і моя родина робимо з відходами							
Я знаю, які відходи можуть бути перероблені в моєму районі.	X	X	X	X	X		
Ми сортуємо сміття для переробки.						X	X
Як економити папір?							
Я збираю використаний папір.						X	X
Я використовую його ще раз з іншого боку.						X	X
Я відмовляюсь від рекламних буклетів.	X	X	X	X	X		
Я здаю макулатуру.	X	X	X	X	X		
Харчові відходи							
Я збираю харчові відходи окремо від іншого сміття.	X	X	X	X	X		
Я віддаю харчові відходи до притулку для тварин або тваринам сусідів.						X	X
Я знаю, як компостувати відходи в моєму районі.	X	X	X	X	X		
Моя сім'я компостує органічні відходи.	X	X	X	X	X		
Вибір споживача							
Я використовую упаковки повторно.						X	X
Я ношу з собою сумку для покупок.						X	X
Я відмовляюсь від товарів, упакованих в пластик.						X	X
Довготривале використання							
Я віддаю перевагу багаторазовим товарам.						X	X
Я сортую речі, які мені більше не потрібні.	X	X	X	X	X		
Я ремонтую поламані побутові прибори.						X	X
Я ремонтую і перешиваю одяг.						X	X

Ми віддаємо непотрібні речі тим, хто може ними скористатися.	X	X	X	X	X		
Упаковка							
Я намагаюсь купувати напої та інші рідини в скляній тарі.	X	X	X	X	X		
Ми повторно використовуємо пляшки, пакети, банки.						X	X
Я відмовляюся від використання одноразового посуду.						X	X
Сміття на вулицях							
Я бачу сміття на вулицях.						X	X
Я викидаю сміття тільки у відведених для цього місцях.						X	X
ВОДА							
Я знаю, якої якості вода тече у нас з крана.	X	X	X	X	X		
Я використовую фільтр та своєчасно піклуюсь про його працездатність.	X	X	X	X	X		
У нашому домі вчасно ремонтується сантехніка.						X	X
Якщо я поливаю город, використовую воду економно.						X	X
Домашня економія							
Я закриваю кран, коли: - коли вмиваюсь та чищу зуби; - коли намилююсь, приймаючи душ; - коли мию посуд.						X	X
Я завантажую пральну машину максимально.	X	X	X	X	X		
Економічна техніка							
У нас вдома економічна сантехніка.	X	X	X	X	X		
ЕНЕРГІЯ							
Полювання за теплом							
Твердження	<i>Ніколи</i>	<i>іноді</i>	<i>Часто</i>	<i>майже завжди</i>	<i>завжди</i>	<i>Так</i>	<i>ні</i>
Ми старанно утеплюємо вікна, балкон...	X	X	X	X	X		
Я намагаюсь тепліше одягатись, коли холодно, замість того, щоб	X	X	X	X	X		

користуватись додатковими опалювальними приладами.							
Полювання за кіловатами							
Я вимикаю світло в пустій кімнаті.	X	X	X	X	X		
Я вимикаю електроприлади, які не використовуються.	X	X	X	X	X		
Коли ми купуємо електроприлади, то обираємо енергозберігальні.	X	X	X	X	X		
У мене вдома є хоча б одна енергозберігальна лампочка.	X	X	X	X	X		
Транспорт							
Я їду велосипедом чи ходжу пішки завжди, коли це можливо.						X	X
Я знаю, наскільки різний транспорт забруднює повітря.	X	X	X	X	X		
ДОМАШНЯ ЕКОНОМІКА							
Ми плануємо наш сімейний бюджет (та фіксуємо в письм. або електр. вигляді).	X	X	X	X	X		
Ми плануємо сімейні великі покупки на рік і більше.	X	X	X	X	X		
Я зупиняюся і добре обмірковую, перед тим як купити що-небудь.						X	X
Я беру з собою стільки грошей, скільки потрібно для покупки необхідного.						X	X
Ми продаємо/віддаємо ті речі, що не використовуються.						X	X
Я обираю собі подарунки на день народження й інші свята так, щоб не накопичувати непотрібні речі.	X	X	X	X	X		
Я думаю про довкілля, коли вибираю подарунки для друзів.						X	X
ЗДОРОВ'Я							
Здорове харчування						X	X
Я намагаюсь купувати продукти з екологічними позначками.						X	X
Я вживаю вегетаріанську їжу.						X	X
Ми купуємо органічні						X	X

продукти.							
У нашій родині користуються рослинами для лікування.						X	X
Ми намагаємось купувати місцеві продукти.	X	X	X	X	X		
У нашої родини є улюблені місця на природі для відпочинку.	X	X	X	X	X		
Я гуляю на природі кожен день.						X	X
Я слідкую за рівнем звуку домашньої аудіо- і відеоапаратури.	X	X	X	X	X		
Я часто буваю на природі, щоби відпочити від шуму.	X	X	X	X	X		
БЕЗПЕЧНИЙ ДІМ							
Небезпечні відходи						X	X
Я використовую натуральні засоби замість побутової хімії.	X	X	X	X	X		
Я знаю, як утилізувати відходи побутової хімії.						X	X
Я обираю екологічні безпечні засоби для миття та прання.						X	X
Я можу відмовитись від використання побутової хімії.	X	X	X	X	X		

Додаток В

Чек-лист до проведення навчальних дебатів

Тема. Спрямованість та/або неспрямованість чинних комплексних та парціальних програм до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку згідно вимог Державного стандарту дошкільної освіти.

Ролі: відповідальний за регламент, оглядач(і), спікери.

Інструментарій:

Аргумент – висловлювання за допомогою ключових слів.

«За» та «проти» - висловлювання за та проти точок зору та аргументів.

Структура дебатів:

1 етап. Відкриття –

Крок 1. Кожен спікер коротко пояснює свій аргумент (тезис).

Крок 2. Виступ «за» та «проти».

2 етап. Дебати – спікери представляють свої аргументи та намагаються викликати реакцію опозиційної сторони і почути опозиційні аргументи (*доповіді* за результатами вивчення та порівняння змісту чинних програм навчання та розвитку дітей дошкільного віку).

3 етап. Завершальна – кожен має можливість висловити своє судження.

Оглядачі – висловлюють про те, що відбулось та торкнутися таких питань:

Які аргументи були представлені?

Хто та що пропонує впроваджувати і яким чином?

Чи міг кожен зі спікерів висловитись, чи їх переривали?

Як різні спікери намагались донести свої думки?

Які аргументи були переконливими?

Які приклади були надані для переконання?

Які слова вживались найчастіше?

Як спікери висловлювались: мовою жестів, голосно, настирливо?

Чек-лист

Розберімося зі «сміттям»!

1. Що ми сортуємо сміття чи вторинну сировину?

Сміття – це

Вторинна сировина – це

2. Які види сміття розрізняють?

3. Чи має значення кольори сміттєвих контейнерів при сортуванні? Якщо «Так», то яке?

4. Проведіть відповідність кольорів сміттєвих контейнерів для сортування та вторинної сировини.

А. Зелений колір.

Б. Синій колір.

В. Помаранчевий колір.

Г. Сірий колір.

Д. Коричневий колір.

Ж. Червоний колір.

1. Пластик.

2. Метал.

3. Скло і склобій.

4. Папір.

5. Органічні відходи.

6. Акумуляторні батарейки.

Відповідь:

Наприклад, А – 5

5. Як сортувати сміття і що куди класти?

У контейнер для паперу і картону можна класти (оберіть види сміття із запропонованого Переліку): _____

У контейнер для органічних відходів можна класти: _____

У контейнер для скла, пластику та металу можна класти: _____

Перелік видів сміття:

Коробки з-під йогурту, м'ясні та рибні відходи, скляну тару, зошити, паперові пакети, консервні банки, овочі і фрукти, корки від їжі та напоїв, рекламні проспекти (банери), кондитерські вироби, конверти, паперова тара, кімнатні рослини та квіти, чистий та використаний папір для нотаток і малювання, господарський папір, лушпиння, металеві кришки, пляшки з-під масла, каталоги, картонні ящики та коробки, хліб, пляшки з-під кетчупу, пластиковий посуд та коробки, журнали, книжки без твердої обкладинки, напівфабрикати, паперові серветки, залишки від чаю і кави, пляшки з-під кремів та шампунів, поліетиленові кульки і плівку

Додаток Д

Соціальні акції – один з напрямків позитивної соціалізації дітей дошкільного віку.

Мета соціальних акцій – формування емоційно-ціннісного ставлення до світу, навколишніх, до самого себе на основі морального змісту.

Завдання:

- вивчення ставлення суспільства, різних його груп до наявної соціальної проблеми;
- поширення інформації серед різних верств населення;
- пропаганда та розповсюдження позитивних ідей добровільного служіння суспільству;
- надання практичного сприяння у розв'язанні актуальних, соціально значущих проблем суспільства;
- сприяння формуванню суспільної свідомості.

Принципи соціальних акцій:

1. Системність, послідовність – обов'язкова риса акцій.
2. Узгодженість – акції мають відбуватися на законних підставах, треба заздалегідь подумати про те, кого потрібно поставити до відома (адміністрація, батьківський комітет тощо).
3. Відсутність духу змагання.
4. Безпека.
5. Документальне оформлення.

Види соціальних акцій: дослідницькі, рекламні, благодійні, соціально-педагогічні, соціально-профілактичні, патріотичні, соціокультурні, трудові, здоров'язбережувальні, шефські, екологічні.

Під час підготовки та проведення соціальної акції можна виокремити *підготовчий, основний та аналітичний етапи.*

Навчальне видання

Соцька Олена Петрівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГО-
ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ»**

Методичні рекомендації